

Rädda Barnens remissvar på utredningen SOU 2026:30 Mer flexibla regler om verkställighet av häktning och fängelsestraff

Inledning

Rädda Barnen har beretts möjlighet att svara på remiss angående utredningen Mer flexibla regler om verkställighet av häktning och fängelsestraff (SOU 2026:30). Rädda Barnen svarar på remissen utifrån ett barnrättsperspektiv med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som grund. Till stöd i tolkningen av barnkonventionen använder sig Rädda Barnen främst av uttalanden från FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté).

Rädda Barnen besvarat de delar som har störst inverkan på barn. Övriga förslag varken av- eller tillstryker Rädda Barnen.

Rädda Barnen konstaterar att denna utredning slutfördes innan riksdagen röstat igenom förslagen om att barn som döms till frihetsberövande straff ska dömas till fängelse istället för sluten ungdomsvård samt beslutet att under fem år sänka straffbarhetsåldern till 14 år för grova brott. Även om utredningen har tagit propositioner och lagrådsremisser i dessa frågor i beaktande kan konsekvenserna inte fullt ut analyseras då beslut ännu inte fattats i riksdagen. Rädda Barnen har i åtskilliga remissvar påpekat riskerna med att det pågår många parallella reformer med stor inverkan på barn och barns rättigheter samtidigt. Eftersom det är oklart hur de olika reformerna förhåller sig till varandra blir det svårt, om inte omöjligt, att fullt ut förutse konsekvenserna för barn.

Rädda Barnen konstaterar att utredningen saknar ett funktionsrättsperspektiv. Inte heller finns konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning med i genomgången av internationella förpliktelser att förhålla sig till. Detta är särskilt anmärkningsvärt när det gäller situationen för barn som häktas och senare döms till frihetsberövande straff, där studier visar att många har neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning.¹ De särskilda behov som personer med olika former av diagnoser har behöver särskilt beaktas när regleringar tas fram om hur frihetsberövade personer ska behandlas.

Sammanfattning av Rädda Barnens synpunkter

- Rädda Barnen **avstyrker** förslaget om att rätten till enrum enligt häkteslagen avskaffas, i synnerhet vad gäller barn.
- Rädda Barnen **föreslår** att en reglering ska föras in i såväl häkteslagen som fängelselagen, som lagstadgar barnets rätt till enrum i häkte och fängelse, om det inte är för barnets bästa att dela rum.

¹ Se exempelvis Brottsförebyggande rådet. Barn och unga i kriminella nätverk. Rapport 2023:13. 2023; Myndigheten för delaktighet. Brottsförebyggande arbete för barn och unga med funktionsnedsättning. Rapport 2025:7. 2025/reviderad 2026.

- Rädda Barnen **tillstyrker** att barn inte ska kunna placeras i polisarrest istället för häkteslokaler.
- Rädda Barnen **tillstyrker** att inställelsetiden för barn inte får skjutas upp på grund av platsbrist.
- Rädda Barnen **finner det anmärkningsvärt** att utredningen konsekvent saknar ett funktionsrättsperspektiv.

Rädda Barnens synpunkter på de enskilda förslagen

Kapitel 7.3 Rätten till enrum enligt häkteslagen avskaffas

Rädda Barnen avstyrker förslaget att rätten till enrum avskaffas. Rädda Barnen delar de åsikter om detta förslag som förs fram i det särskilda yttrandet till utredningen av expert Mikael Ruotsi.

Rädda Barnen noterar att inga särskilda regler för barn föreslås, trots att barnkonventionen gäller som svensk lag.

Rädda Barnen anser inte att den portalparagraf som nyligen förts in i häkteslagen (1 kap 4 a§) är tillräcklig för att garantera att barn får vistas i enrum i häkten. Portalparagrafen reglerar alla beslut som tas enligt häkteslagen. När det gäller just enrum anser Rädda Barnen att en särskild reglering måste skrivas in i lagen för att säkerställa detta.

Rädda Barnen anser att presumtionen bör vara att barn ska placeras i enrum i såväl häkte som anstalt, om det inte är för barnets bästa att vara placerad med ett annat barn, för att leva upp till barnkonventionens krav om hur frihetsberövade barn ska behandlas, barnets bästa, barnets rätt till integritet, privatliv, trygghet och säkerhet. I dessa fall måste det således konstateras att det är för båda barnens bästa att vara placerade tillsammans, och beslut måste föregås av en gedigen analys.

Rädda Barnen anser vidare att utredningen i denna del inte har beaktat att personer som häktas kan ha funktionsnedsättningar av olika slag, inte minst neuropsykiatrisk eller intellektuell funktionsnedsättning, där placering tillsammans med en annan person kan vara direkt olämplig. Funktionsrättsperspektivet bör förtydligas i den fortsatta beredningen av förslagen i denna utredning.

Kapitel 8.3 Det införs en lagreglerad möjlighet att tillfälligt placera häktade i polisarrest

Rädda Barnen tar inte ställning till frågan om vuxna häktade personer tillfälligt ska kunna placeras i polisarrest. Rädda Barnen tillstyrker däremot utredningens förslag om att barn aldrig ska kunna placeras i polisarrest istället för i häktet. Rädda Barnen delar den slutsats som utredningen kommer fram till att polisarrester inte är en lämplig plats för barn.

Kapitel 9.4 Ändrade frister för verkställighet av fängelsestraff i häkte

Rädda Barnen tar inte ställning till förslaget om ändrade frister för verkställighet av fängelsestraff i häkte vad gäller vuxna personer. Rädda Barnen noterar dock att inget barnrättsperspektiv har beaktats i dessa förslag. Rädda Barnen vill därför understryka vikten av att i de fall den dömda har barn, behöver barnets rätt till kontakt och umgänge med sin förälder (i de fall då detta bedöms vara för barnets bästa) beaktas även under den tiden fängelsestraffet verkställs i häkte. Inte sällan har en förälder suttit häktad under lång tid, ofta

med restriktioner som gjort att kontakt mellan förälder och barn har varit sparsam eller inte kunnat tillgodose alla. Det är därför av stor vikt att detta säkerställs så snart restriktionerna för den dömda upphör. Denna aspekt lyfts till viss del i konsekvensanalysen, men Rädda Barnen ser att den aspekten behöver vägas in redan i avsnittet där förslaget läggs fram.

Rädda Barnen tillstyrker utredningens förslag om att tidsfristerna för överföring från häkte till fängelse ska finnas kvar för barn. Rädda Barnen vill betona vikten av att möjligheten att ha kvar barn i häkte längre än sju dagar används mycket restriktivt. Kriminalvården har nu startat särskilda avdelningar på vissa anstalter för barn, som eftersträvar att möta barns särskilda behov och där personalen ska vara specialutbildad. Detta finns idag inte på häktena. Det är därför av stor vikt att ett barn flyttas till denna mer anpassade miljö så snart som möjligt.

Kapitel 10.2 En tydligare reglering om inställelsetid för dömda som inte är frihetsberövade samt utökade möjligheter för Kriminalvården att skjuta upp verkställigheten vid platsbrist i anstalterna

Rädda Barnen tar inte ställning till förslaget om ändrade regler för inställelsetid vad gäller vuxna. När det gäller barn anför Rädda Barnen följande:

Rädda Barnen tillstyrker att inställelsetiden för ett barn inte ska få skjutas upp på grund av platsbrist på anstalterna.

Rädda Barnen anser att det, som utredningen beskriver, är av stor vikt för ett barn att få börja avtjäna sitt straff så snart som möjligt efter att domen vunnit laga kraft. Rädda Barnen saknar i betänkandet en analys om det finns anledning att ha en kortare frist för inställelse än tre månader när det gäller barn. Detta hade varit önskvärt. I synnerhet då det kan ha stor negativ inverkan på ett barn att vänta på att avtjäna ett straff. Det kan till exempel leda till negativa konsekvenser för barnets möjlighet att tillgodogöra sig sin utbildning och påverka barnets hälsa och utveckling.

Rädda Barnen noterar att brev med besked om när inställelse på anstalt ska ske inte behöver skickas innan en utredning om att avtjäna straffet med elektronisk övervakning är klar. Rädda Barnen vill understryka vikten av att barnet som dömts får information om att en sådan utredning ska ske, när den kan väntas vara klar, och när barnet därefter kan vänta sig få besked om det blir elektronisk övervakning eller fängelse. Detta bör göras skyndsamt så att barnet inte lever i ovisshet längre än nödvändigt.

Kapitel 14 Konsekvenser

Rädda Barnen noterar att inte heller detta kapitel behandlar konsekvenserna för personer med funktionsnedsättningar, inklusive barn. Detta är anmärkningsvärt då många som frihetsberövas har någon form av funktionsnedsättning. Rädda Barnen anser att regeringen, i sin fortsatta beredning av frågan, utöver ett barnrättsperspektiv även anammar ett funktionsrättsperspektiv.

Avslutande reflektioner

Rädda Barnen vill uppmana regeringen att inte bara i häkteslagen, utan även fängelselagen, föra in en bestämmelse om att barn alltid ska ha rätt till enrum, om det inte är för barnets bästa

att dela rum med någon. Se resonemang ovan under rubriken *Kapitel 7.3 Rätten till enrum enligt häkteslagen avskaffas*.

Stockholm 5 oktober 2026

Sara Damber
Avdelningschef Sverigeprogrammet
Rädda Barnen